
4

Herdenking J. van Leeuwen

Aan de orde is **de herdenking van mevrouw J. van Leeuwen**.

De **voorzitter**:

Aan de orde is de herdenking van mevrouw J. van Leeuwen.

Ik verzoek de leden te gaan staan.

Op 1 augustus jongstleden overleed op 92-jarige leeftijd Hannie van Leeuwen, oud-senator voor het CDA. Zij was lid van de Eerste Kamer van 13 juni 1995 tot 12 juni 2007.

Johanna van Leeuwen wordt op 18 januari 1926 geboren in Delft. Na de lagere school gaat zij naar de mulo. Als ze examens heeft gedaan, gaat ze thuis helpen in de huishouding. Intussen is de Tweede Wereldoorlog uitgebroken. Tijdens de oorlog, in 1941, wordt zij lid van de Anti-Revolutionaire Partij. Als de militaire spionagegroep "Albrecht Hollands Glorie" een koerierster zoekt, wil haar vader, die al vanaf het begin van de oorlog actief is in het verzet, Hannie inzetten. Later zegt ze over dat moment: "Het kwam niet in mijn hoofd op te weigeren: mijn moeder deed mee, mijn broers, de hele familie. Maar bang was ik wel."

Na de bevrijding gaat ze op zichzelf wonen. Ze werkt als vertaalster bij het Bureau Nationale Veiligheid in Den Haag. Na een jaar, in 1946, wordt ze chef van de reclameafdeling van de Koninklijke Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek in Delft. Zes jaar later gaat ze bij het ministerie van Economische Zaken werken. Wanneer ze in 1955 geslaagd is voor de avondopleiding maatschappelijk werk, wordt ze hoofd van de afdeling Bijzonder Maatschappelijk Werk bij de gemeente Rijswijk. Zeven jaar later wordt mevrouw Van Leeuwen hoofd voorlichting bij de Nederlandse Christelijke Boeren- en Tuindersbond.

De politieke loopbaan van Hannie van Leeuwen vangt aan op 15 november 1966 als zij lid wordt van de Tweede Kamer voor de ARP, de Anti-Revolutionaire Partij. Ze heet "het progressieve meisje van de ARP" te zijn. Ze is woordvoerder sociale zekerheid. Later, als defensiewoordvoerder, toont ze zich voorstander van de aanschaf van F-16-toestellen. Dat, samen met de sprintjes naar de interruptiemicrofoon, levert haar de bijnaam "Straaljager Hannie" op, een geuzennaam waar ze altijd trots op is gebleven.

Hannie van Leeuwen blijft tot 1978 lid van de Tweede Kamer. Ze aanvaardt daarna een functie in het bedrijfsleven. Intussen was ze vanaf 1970 voor de ARP ook gemeenteraadslid in Zoetermeer. Van 1986 tot 1990 is ze CDA-wethouder Economische Zaken, Werkgelegenheid, Maatschappelijke Dienstverlening en Volksgezondheid in die gemeente. In 1990 verlaat ze de actieve politiek. Ze bekleedt warnemend burgemeesterschappen in Hazerswoude en Nootdorp en is tien jaar lang, van 1991 tot 2001, voorzitter van het Regionaal Bestuur voor de Arbeidsvoorziening Den Haag/Delft.

Het afscheid van de politiek blijkt niet definitief. Op 13 juni 1995 wordt mevrouw Van Leeuwen beëdigd als lid van de Eerste Kamer. Ze blijft drie termijnen lid. Ze is onder andere vicevoorzitter van de CDA-fractie en voorzitter van de vaste

commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Net als in de Tweede Kamer wordt ze woordvoerder sociale zekerheid. De meeste bekendheid geniet ze in deze Kamer toch wel door haar debatten in 2005 met minister Hoogervorst van VWS over de herziening van het zorgstelsel. Ik kan nog uit eigen herinnering putten door te zeggen dat Hannie van Leeuwen inschreef voor spreektijden van 50 minuten.

De Zorgverzekeringswet van Hoogervorst kan het alleen halen met steun van de CDA-fractie. In de aanloop naar de plenaire behandeling heeft ze grote aarzelingen. Tegen partijgenoten zegt ze: "Ik wil zo veel mogelijk en liefst alles ... en anders stem ik tegen." De minister komt haar tijdens het debat uiteindelijk op de voor haar belangrijkste kritische punten — onverzekerden, zorgtoeslag, vrije artskeuze, de zorgverzekeraar als maatschappelijke onderneming en de invloed van de verzekerde patiënten — tegemoet. Ze kan vóór stemmen.

De behandeling van deze wet kenmerkt de manier van werken van Hannie van Leeuwen. Ze steekt veel tijd in de voorbereiding en is volledig ingelezen. Er is geen detail dat haar ontgaat. Ze maakt gebruik van een uitgebreid netwerk om informatie te verzamelen en ze zoekt bondgenoten. Ze laat niets aan het toeval over. Ze is bijzonder bedreven in het loskrijgen van toezeggingen tijdens het debat. Ze bedrijft politiek zoals een van haar grootste hobby's: als een puzzelaar. De Zorgverzekeringswet is als een zeer gedetailleerde puzzel van 5.000 stukjes. Daar doe je wat langer over, maar uiteindelijk valt ieder stukje toch op zijn plaats.

Bij haar afscheid in 2007 — ze is dan 81 jaar — geeft mevrouw Van Leeuwen alle medewerkers van de Kamer een geranium, omdat zij zelf "zeker niet achter de geraniums wil gaan zitten", aldus het begeleidende briefje. Dat ligt ook niet in de lijn der verwachting. Naast haar politieke en maatschappelijke carrière, is ze haar hele leven immers al actief in tientallen nevenfuncties, met name op het gebied van zorg, ouderen en arbeid. Haar verklaring hiervoor: "Dat iedereen naast zijn betaalde baan op vrijwillige basis moet meewerken aan de vormgeving van de maatschappij, in dienst van het Koninkrijk Gods, dat is gewoon je christelijke opdracht."

Ook als ze niet langer volksvertegenwoordiger is, blijft ze actief in het CDA, onder meer als lid van het hoofdbestuur. In 2010 doet ze van zich spreken tijdens het partijcongres over regeringsdeelname van het CDA aan het kabinet-Rutte I. Ze heeft daar grote moeite mee, maar draagt bij aan behoud van de eenheid in haar partij met de woorden: "Mensen, ik stem vandaag tegen, maar ik loop niet weg."

In 1973 ontvangt mevrouw Van Leeuwen haar eerste koninklijke onderscheiding. Ze wordt benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau. In 1978 volgt de tweede, Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, en in 1994 de derde: Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau. Daarnaast ontvangt ze verscheidene andere onderscheidingen, waaronder het Verzetsherdenkingskruis, de Majoor Bosshardt Prijs en de MAX Award vanwege haar inzet voor het welzijn van ouderen. Aan de Vrije Universiteit werd een leerstoel patiëntenparticipatie naar haar genoemd. Zelf zegt ze in een interview het meest trots te zijn op "het Olijfje", de onderscheiding die ze ontving van de Stichting Olijf, een

netwerk van en voor vrouwen met gynaecologische kanker, dat ze twaalf jaar leidde.

In 2005, als Hannie van Leeuwen 65 jaar maatschappelijk en politiek actief is, maken de oud-senatoren Ria Jaarsma en Elske ter Veld een boekje. Zij beschrijven hierin hoe Hannie van Leeuwen in elke ontmoeting "met ontwapenende eenvoud, zonder vooringenomenheid en met oprechte interesse" een eventuele kloof weet te overbruggen met drie simpele woorden: "Zeg maar Hannie."

In haar lange maatschappelijke en politieke leven hield Hannie Van Leeuwen zich steeds voor ogen "dat je er bent om voor anderen wat te betekenen". Velen van ons hebben ervaren dat zij zich getrouw en met overtuiging aan dat woord gehouden heeft.

Moge ons respect voor haar persoon en haar uitzonderlijke verdiensten voor de samenleving en de Nederlandse parlementaire democratie tot steun zijn voor haar familie en vrienden.

Ik verzoek eenieder om een moment stilte in acht te nemen.

(De aanwezigen nemen enkele ogenblikken stilte in acht.)

De **voorzitter**:

Dank u wel.

De vergadering wordt van 14.02 uur tot 14.10 uur geschorst.